

RANĚ STŘEDOVĚKÝ OBJEKT Z ÚHONIC, OKR. PRAHA-ZÁPAD

Daniel Stolz – Dana Stolzová

Na jaře roku 2010 probíhala v Úhonicích pokládka kabelů nízkého napětí. Na návsi se podařilo odkrýt jeden raně středověký objekt, který je předmětem tohoto článku.

LOKALIZACE NALEZIŠTĚ A VZTAH K PŘÍRODNÍMU PROSTŘEDÍ

Prozkoumaný objekt se rozkládá v centru obce u vjezdu do bývalého velkostatku strahovského kláštera (*obr. 1 a 2*). Koordináty ZM 12-41-03 okolo bodu 459/347. Naleziště leží v nadmořské výšce 385 m v téměř v rovinatém terénu nepatrně se sklánějícím k východu. Nejbližší vodní zdroj představuje Radotínský potok. Protéká 200 m severovýchodně od místa nálezu a jeho hladina leží zhruba o 6 m níže, než je terén lokality. Podloží zde tvoří sprašovitě hlíny. V nejbližším okolí převládají sprašové hlíny s pokryvem hnědozemě a méně šedozemě a černozemě.

POPIS NÁLEZOVÉ SITUACE, OBJEKTŮ A NÁLEZŮ

Při pokládce kabelů nízkého napětí na návsi a v ulici Kateřinská byla v průběhu března zkontrolována rýha o celkové délce cca 300 m. Jeden raně středověký objekt byl zjištěn a prozkoumán u vjezdu do bývalého velkostatku strahovského kláštera (*obr. 1 a 2*). Po většině délky však rýha zasahovala kvůli malé hloubce (okolo 80 cm) pouze do situací, které byly výrazně porušeny novověkými a současnými úpravami a vkopy.

Objekt 1 (*obr. 3*)

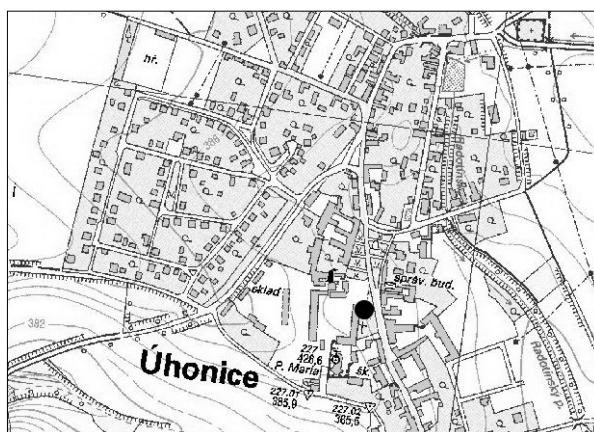
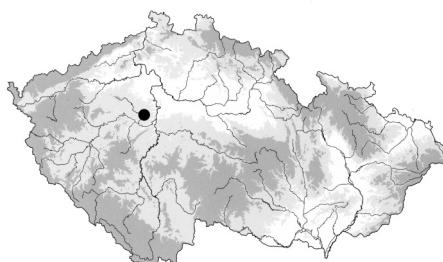
Rozměry: délka 173 cm, hloubka 36 cm.

Popis: mělká jáma s plochým, rovným dnem, hladkými, kolmými stěnami.

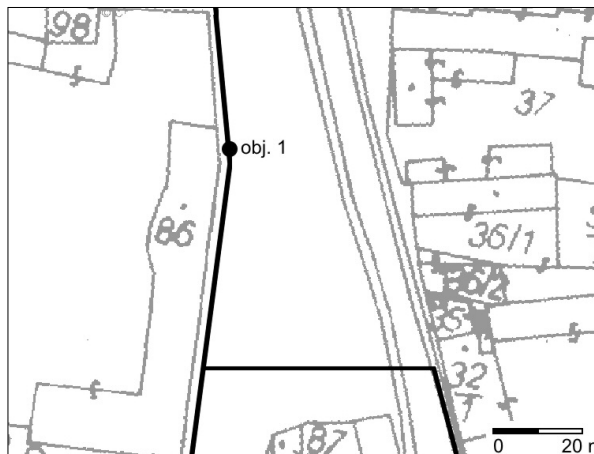
Výplň: šedoohnědá, hlinitá, středně ulehlá.

Podloží: okrová spraš.

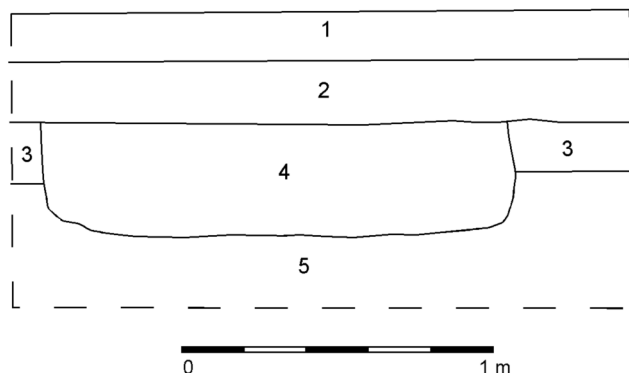
Nálezy: 29 ks keramiky z maximálně 26 jedinců a 4 ks zvířecích kostí. Keramické zlomky rozlámané při výkopu rýhy na více částí stále považujeme za jeden zlomek, např. okraje na *obr. 4:2, 4*.

Obr. 1. Úhonic, okr. Praha-západ. Výřez z mapy s vyznačením místa nálezu. Nahoře: poloha lokality na mapě České republiky

Obr. 2. Úhonic, okr. Praha-západ. Katastrální mapa s vyznačením místa nálezu

Obr. 3. Úhonic, okr. Praha-západ. Západní profil objektu 1.
Vrstvy: 1 – dlažba z bílých cihel; 2 – světle hnědá, hlinitá s četnými drobnými kusy opuky (úprava terénu pod dlažbou);
3 – světle šedo hnědá, hlinitá, stříž. ul.;
4 – šedočerná, hlinitá, stříž. ul.; 5 – okrová spráš

Základní charakteristika keramiky: Zachování: 5 ks okrajů z 6 jedinců, 2 ks den z 2 jedinců, 21 stěn z 19 jedinců. Velikost: 2 ks 0–3 cm, 13 ks 3–6 cm, 10 ks 6–9 cm, 3 ks 9–12 cm a 1 ks přes 15 cm.

ROZBOR KERAMIKY A DATOVÁNÍ

Keramické zlomky mají těsto silně ostřené pískem a jsou velmi dobře vypáleny. Písek je dokonale zahřazen do stěn a nevystupuje na povrch. Stěny jsou většinou silnější (6–8 mm) a jen výjimečně slabší (4–5 mm). Barva převládá šedá, tmavě šedá, světle šedá a šedo hnědá. Ojedinele se vyskytla oranžová. Mezi pěti okrajovými zlomky je zastoupen kalichovitý okraj (obr. 4:1), dva okraje se širší lištou vytvořenou výrazným vytažením horní hrany okraje (obr. 4:2, 3), vzhůru vytažený okraj (obr. 4:4) a okraj s užší lištou vytvořenou vytažením horní hrany

okraje (obr. 4:7). Výzdobu reprezentují dva svazky mnohonásobných vlnic spolu s jedním svazkem vodorovných linií (obr. 4:8, 9), svazek vlnic (obr. 4:4), samostatná vodorovná linie (obr. 4:2), pravděpodobně šroubovice (obr. 4:11), jednoduchá (obr. 4:12) či dvojitá vlnice (obr. 4:7), dvojitá vlnice doplněná šikmými vrypky (obr. 4:6), pás šikmých vrypů z hřebenového kolku se svazkem vlnice (obr. 4:3), samotný pás šikmých vrypů z hřebenového kolku (obr. 4:5) a půlobloučkovité vrypky (obr. 4:10). Na základě velké zlomkovitosti keramiky však neumíme určit, které popsané typy výzdoby představují celý výzdobný motiv a které jen jeho část.

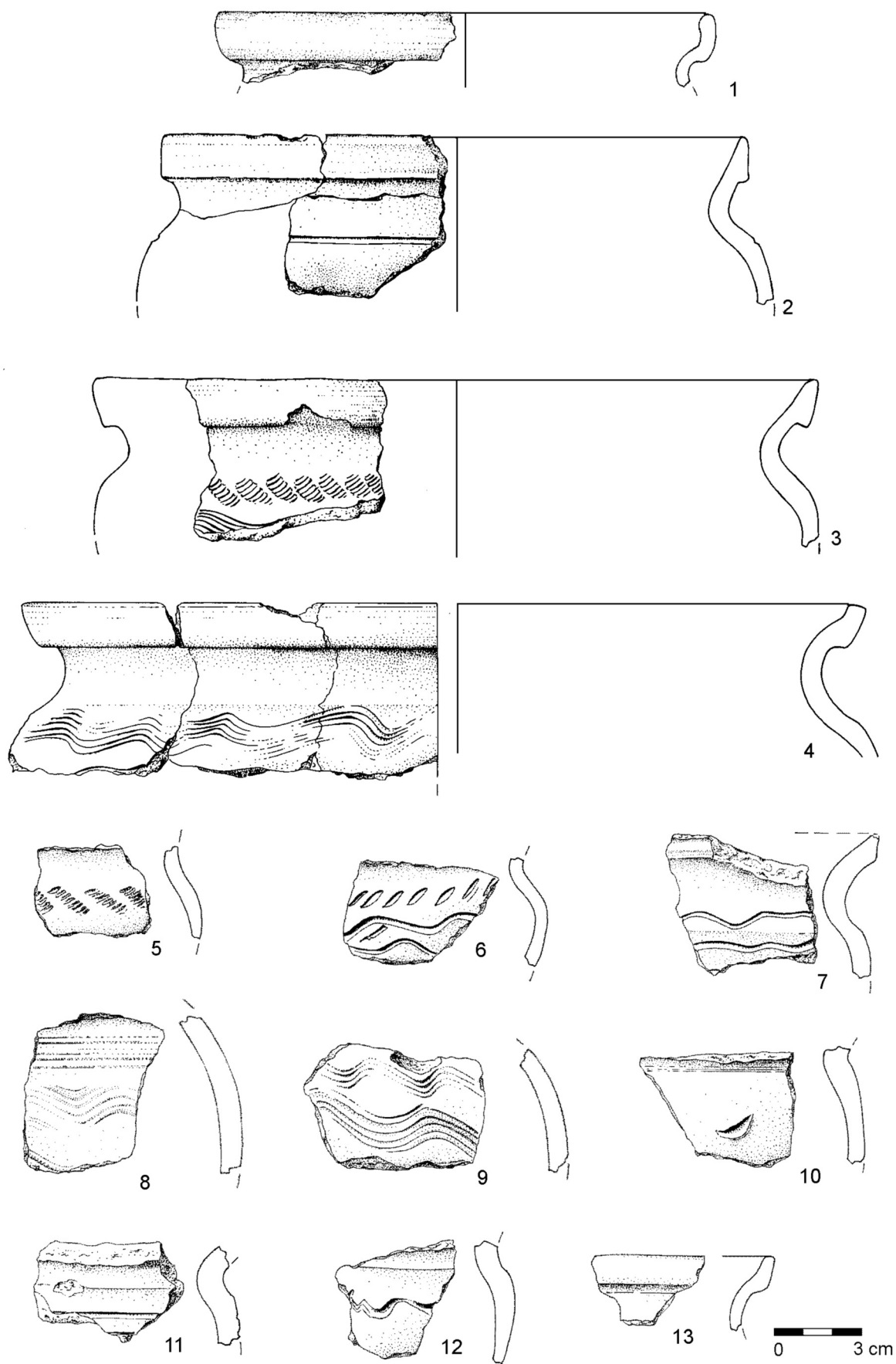
Hojné zastoupení výzdoby i okrajů nám dovoluje poměrně přesné chronologické zařazení souboru, přestože se celkově jedná o malý nálezový celek. Od souboru z I. horizontu budečského předhradí (Bartošková 1997) s chronologickým zařazením zhruba od 2. poloviny 9. do 1. poloviny 10. století se liší přítomností nejstarší varianty kalichovitého okraje s charakteristickým vnějším prožlabením (obr. 4:1) a vyšším zastoupením výzdoby jednoduchým rydlem (cca 50 % oproti cca 20 %). Od souboru ze stratigraficky nejstarších poloh na Vyšehradě (Bartošková 1998), který je datován od 11. století výše, se odlišuje absencí „vysokých“ variant kalichovitého okraje, absencí zduřelých okrajů a hojným zastoupením hřebenové výzdoby. Celý soubor tak lze zařadit na základě současného poznání raně středověké keramiky do 2. poloviny 10. století s možným přesahem do 1. poloviny 11. století.

SHRNUTÍ

Při archeologickém dohledu se podařilo v centru Úhonic zjistit a prozkoumat raně středověký objekt, který posunuje počátky slovanského osídlení tohoto katastru nejméně o 150 let. Doposud představovala nejstarší doklad o existenci Úhonic zakládací listina strahovského kláštera datovaná do let 1143–1148. Poloha Úhonic v klasické sídelní oblasti zároveň naznačuje, že zde můžeme očekávat i objevení starších raně středověkých sídlištních lokalit.

LITERATURA

- Bartošková, A. 1997: Keramický soubor z počátků raně středověkého osídlení budečského předhradí, Památky archeologické 88, 111–141.
Bartošková, A. 1998: Vyhodnocení keramiky ze stratigraficky nejstarších poloh na Vyšehradě, Památky archeologické 89, 365–387.

Obr. 4. Úhonic, okr. Praha-západ. Vybrané keramické nálezy z objektu 1. Zlomky 8 a 9 přísluší jedné nádobě.
Kresba I. Vajglová

AN EARLY MEDIEVAL FEATURE FROM ÚHONICE, PRAGUE-WEST DISTRICT

In the spring of 2010 an early medieval feature was exposed in the village square of Úhonice. Based on our current knowledge of early medieval pottery, the whole pottery collection can be classified as belonging to the second half of the 10th century, with a possible overlap into the first half of the 11th century. The feature shifts the beginning of the Slavic occupation of this cadastral area back to at least 150 years earlier in history. Up to now, the earliest evidence of the existence of Úhonice was the foundation charter of the Strahov monastery dated to the years 1143–1148.

Fig. 1. Úhonice, Prague-West district. Section of a map with the find spot marked

Fig. 2. Úhonice, Prague-West district. Cadastral map with the find spot marked

Fig. 3. Úhonice, Prague-West district. West profile of feature 1. Layers: 1 – white brick pavement; 2 – light brown, loamy soil with a lot of tiny pieces of arenaceous

marl (adjustment of the ground under the pavement); 3 – light gray-brown, loamy; 4 – gray-black, loamy; 5 – ochre loess

Fig. 4. Úhonice, Prague-West district. Selected ceramic finds from feature 1. Fragments 8 and 9 belong to one vessel